

Median ikä

Ihmiset jaottelevat mielusti lajitovereitaan erilaisiin ryhmiin. Pitkään keskeisiä kategorioita ovat olleet esimerkiksi rotu, kansallisuus ja sukupuoli, joiden perusteella on tehty ja tehdään edelleenkin pitkälle meneviä yleistyksiä. Tämä ei ole koskenut pelkästään arkipuhetta vaan myös esimerkiksi mediaa ja tiedettä.

Jos viime vuosikymmenten sosiaalitieteistä haluaisi etsiä suurta tarinaa, voisi ainakin yksi sellainen olla vakiintuneina pidettyjen kategorioiden horjuttaminen: sukupuoli onkin kulttuurinen konstruktio, kansallisvaltioiden merkitys on liudentunut suurempien yksiköiden puristuksessa eikä rotuominaisuuksista puhu enää juuri kukaan. Myös ”yhteiskuntaluokkaa”, lähistoriallista megakategoriaa on käytetty viime aikoina melko kitsaasti.

Vakiintuneista kategorioista myös ”ikä” on joutunut viime aikoina horjituksen kohteeksi, vaikka sen erottelevaa voimaa ei ehkä olekaan kyseenalaistettu yhtä voimakkaasti kuin muiden perinteisten jaottelujen. Nuorisotutkimuksen valtavirrassa lienee melko itsestään selvää, että myös ”nuoruus” on suhteellinen käsite ja sosiaalinen konstruktio, mutta mediaan tai arkipuheeseen tämä ajattelu ei näyttäisi kovinkaan tehokkaasti levinneen. ”Nuoret” tekevät mediassa sitä tai tätä – siis nuoret ylipäättään eivätkä jotkut tietyt nuoret. Samoin vaikkapa ”vanhusten” asemaa pohditaan usein klimpissä – eroa Espanjassa golfaavan entisen pankinjohtajan tai vuokrayksiossä kitkuttelevan, työttömyyden kautta varhaiseläkkeelle joutuneen myyjän välille ei aina malteta tehdä.

Ikäkausien kokeminen melko absoluuttisina ja staattisina kategorioina on ymmärrettävää. Arkijärjelläkin on helppo ymmärtää vaikkapa etnisten ryhmien väliset erot sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden aiheuttamiksi, mutta esimerkiksi vanhuksen ja lapsen välinen ero sen sijaan tuntuu jotenkin essentialisemmalta. Tämä siitäkkin huolimatta, että kulttuurin purenta näkyy tietysti myös tässä erotte- lussa. Kulttuurissa tapahtuneiden muutosten vuoksi lapsuus on lyhentynyt eikä nuoruuden ja aikuisuuden välistä eroa nähdä yhtä selvänä kuin ennen. Lyhyesti sanottuna vanhat eivät enää ole yhtä vanhoja eivätkä lapset yhtä lapsia kuin ennen.

Ikäryhmien väliset erot ja odotukset siitä, mikä on normaalia käyttäytymistä eri ikäisille ihmisille, heijastuvat kuitenkin esimerkiksi uutiskriteereihin. Kun iän ja teon välillä koetaan riittävästi ristiriitaa, ylittää juttu julkaisukynnyksen: eläkeläinen tekee väitöskirjan, alaikäinen tappaa tai lapsista tehdään pornoa. Toisaalta voi ajatella, että tämän tyyppiset uutiset ovat myös uutisia kulttuurin muutoksesta eli siitä, että perinteiset erottelut ovat horjumassa. Vanhan viisauden mukaanhan rajat ovat selkeimmillään juuri ennen sortumistaan.

Tämän Tiedotustutkimuksen teemana ovat ikään liittyvät mediaesitykset. Teemanumero on aikansa ja kulttuurinsa tuote etenkin siinä, että valtaosa teksteistä käsittelee ”nuoria”. Pyrkimys on kuitenkin myös purkaa ikään liittyviä arkisia odo- tuksia ja itsestäänselvyyksiä.